

V A S S Z É C S E N Y I K É P E S

MÚLTIDÉZŐ

VI. ÉVFOLYAM, 2016. KÜLÖNSZÁM

SZKOK MALOM, SZKOK GALÉRIA, SZKOK MÚZEUM

A Múltidéző negyedik különszámának nem várt visszhangja volt, Veszprém megyéből, Pest megyéből, de még a fővárosból is érkeztek visszajelzések a szerkesztőhöz. Eddig is tudtuk, hogy nem mindennapi képzőművészeti múlttal rendelkezik településünk, Varga Dezső polgármester utolsó ciklusakor, 2002-ben nem véletlenül próbált egy helyi képtárat megvalósítani, és erre a célra megvásárolni az egykori Festetics sörház épületét. Nagyszerű elképzelés volt, de sajnos nem sikerült megvalósítani, az épületet jelenlegi polgármesterünk, Zsolnai Zoltán vásárolta meg magán célra a község elől.

1-3. kép - A megyében és az országban fogalomként vált lipárti Szkok malom

A Múltidéző szerkesztője azonban nem mondott le erről az elképzelésről, és önkormányzati képviselőként felvette egyrészt a Pungor Ernő Művelődési Ház emeleti galériájának Szkok Galériára történő elnevezését, majd ezután Szkok Iván festőművész lipárti szülőházának, és a megmaradt malomépületek, múzeum céljára történő megvásárlását. Hogy ez mennyire nem volt egy halott ötlet, elég itt csak a szentendrei Malom Galériára vagy a tapolcadszeli Első Magyar Látványtár hasonló célú sikeres megvalósításokra gondolni. Azt most talán meg sem kell említeni, hány képzőművész szülőházából, vagy lakóházából lett emlékmúzeum az országban, vagy a világon. Zsolnai Zoltán polgármester fel is kereste Orosz Miklóst, az épület akkori tulajdonosát, hogy az önkormányzat megvásárolná az épületet, sajnos a tervekben sem lett semmi.

4-5. kép - Az épülő lipárti Szkok villa; 6. kép - A szemközti telekről; 7. kép - Az államosítás után, 1955-ben

Most tehát ez a különszám azért íródott, hogy mindenki számára világossá váljon, hogy pl. Szkok Iván esetében mit veszített ezekkel az elmulasztott lehetőségekkel községünk. A Múltidéző korábban a Szkok családdal és Szkok Iván festőművész munkásságával is foglalkozott, de ilyen részletességgel, mint ebben a különszámomban, még nem.

8. kép - A Szkok család autója; 9. kép - A Szkok malom teherautója; 10. kép - Malom és turbinaház az államosítás után; 11-12. kép - A malomudvar az államosítás után

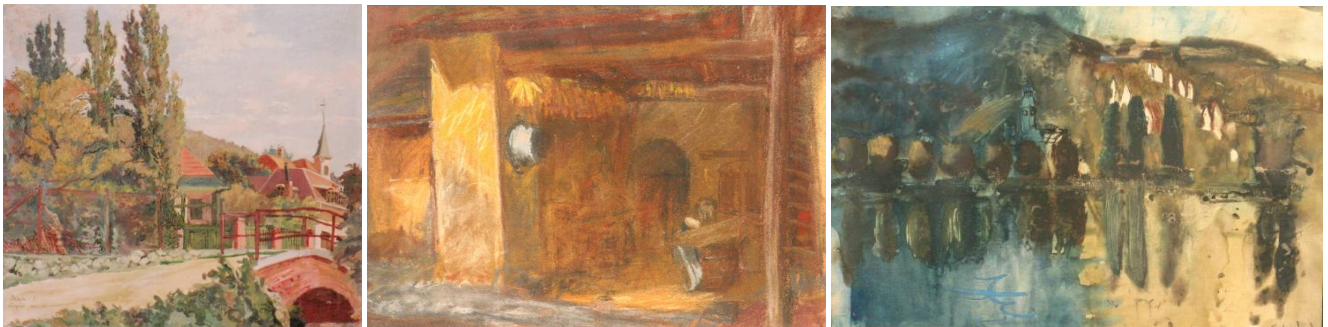

13. kép - Czippott Anna és Szkok Andor esküvője, 1937; 14. kép - A Szkok család a Stóger vendéglőben, 1941; 15. kép - Családi karácsony Lipárton; 16. kép - Lipárti idill a ház udvarán, 1943; 17. kép - Iván és András Lipárton, 1947

A családnak 1950. november 4-én földönfutóként kellett elhagynia az államosított malom és lakóházukból a falut, úgy, hogy a három éve megözvegyült, családfenntartó édesanya áprilistól már a szombathelyi ÁVÓ fogja volt, ítélet nélkül. Visegrádra menekültek, ahol a gyerekek folytathatták az iskolát. Ivánnak itt mutatkozott meg rajzkészsége, képzőművészeti tehetsége.

18-19. kép - Már Visegrádon a gyerekek; 20. kép - Iván első komoly tájképével; 21. kép - A főiskolás művész

22. kép - Híd a patak felett Visegrádon, 1958; 23. kép - Rabanek udvar, 1960, 24. kép - Nagymaros, 1961

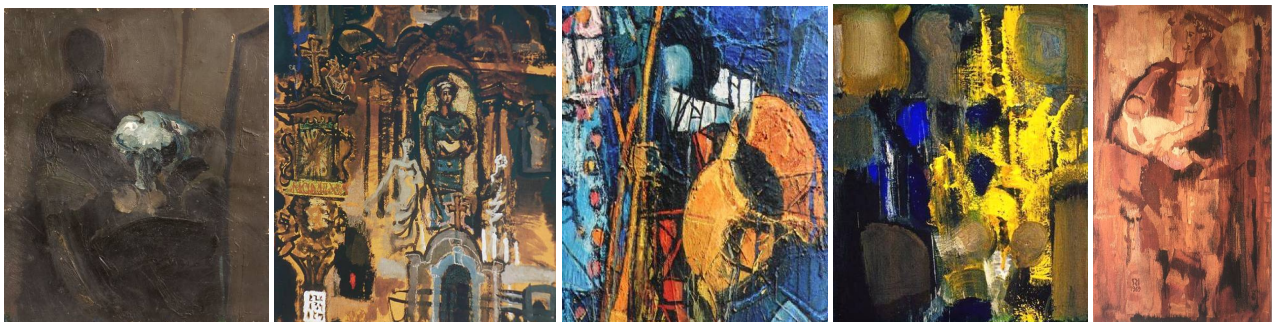
25. kép - Gimnazista tanulmányrajz, 1962; 26. kép - Főiskolás tanulmányrajz, 1963; 27-29. kép - Főiskolás akttanulmányok, 1965

A már kereső Éva nővérétől kapta az első festékkészletet. A Zebegényben élő Szőnyi Istvánnak mutatták meg első munkáit. A budapesti Képzőművészeti Gimnáziumba kerül, itt a nagyszerű, Nagybányát megjárt Sebestyén Ferenc festőművész lett a tanára, akit a Vas megyéből elszármazott Soproni Horvát József festőművész indított el pályájára. Iván festői látásmódja azonnal éretté, kiforrottá vált (23-24-kép), nagyon finom, érzékeny tanulmányrajzokat készített (25. kép). Osztálytársai között megtalálhatjuk Bodóczy Istvánt, Gera Katalint, Kéri Ádámot, Lelkes Andrást, Mayer Bertát, Méhes Lórántot, Pogány Gábort, Rubik Ernőt, Tölg-Molnár Zoltánt és Várnagy Ildikót, de egy párhuzamos osztályba járt Gecser Lujza is (micsoda névsor).

30-32. kép - Főiskolás érmek, 1963; 33. kép - Petroniusz, 1965, 34. kép - Anya gyermekével, 1967

Az itt tanító Somogyi József szobrászművésznek köszönhetően a szobrászat, a három dimenzió egyre jobban érdeklődése középpontjába került (30-32. kép). Érettségi után első kísérletére nem vették fel a Képzőművészeti Főiskolára. Fizikai munkásként dolgozott a filmgyárban. A Főiskolán Kádár György osztályába került, ahol bátor, expresszív képalakítási megoldásokkal élt, mestere a nonfigurativitás felé próbálta terelni, de ő ragaszkodott az emberábrázoláshoz (37, 39. kép).

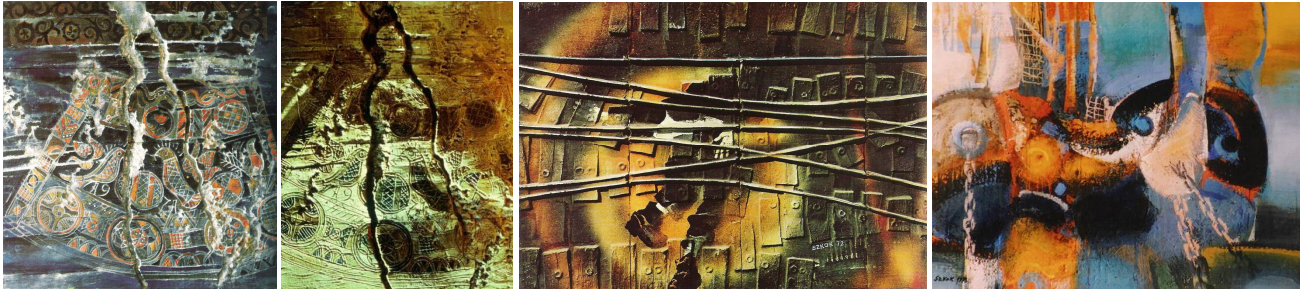
35. kép - Mindenszentek; 36. kép - Barokk, 1966; 37. kép - Bohóc (üvegablak-terv), 1968; 38. kép - Lány aranyesővel, 1969; 39. kép - Anya (gobelin), 1969

A főiskolás művek többsége erős színkontrasztra épült, már némelyiken fellelhető a későbbi komplementer (kék-narancs) színhasználat (37, 41, 46, 48-50. kép). Egyre jobban érdekeltte újra a háromdimenziós kép, a főiskola utolsó évében, 1970-ben rá is talál igazi látásmódjára, a relief-festészetre, kéz- és drapériaöntvényeket applikált bele táblaképeibe (42, 49, 52. kép), valamint rátalált a népművészetben rejlő kimeríthetetlen forma és gondolatvilágra (43-44, 51, 69-70, 79-81. kép).

40. kép - Vasút, 1969; 41. kép - Pieta, 1969; 42. kép - Háborús jelenet, 1970

Az ekkor kialakított stílusával valósággal berobbant az akkori kortárs magyar művészetbe, szemléletmódja teljesen új, példa nélkül álló volt. 1971-74 között Derkovits ösztöndíjat kapott, aminek a végén nagyjelentőségű egyéni kiállításokat rendezett, 1974-ben a Múcsarnokban, 1976-ban pedig a Stúdió Galériában. A Múcsarnokban minden idők legfiatalabb kiállítója volt, ekkor mindössze harminc éves. A Stúdió Galériában megrendezett kiállítását két hét alatt 15 ezer látogató nézte meg. Ebben a műfajban (kortárs képzőművészeti kiállítás) ma ez Guinness rekordnak számítana, azóta sem történt ilyen hazánkban. Mindezt a háromdimenziós festményeinek köszönhette, mint említettük, hasonlóval eddig senki sem jelentkezett a képzőművészetben. A képek hatását fokozta, a színes megvilágítás-jelenség, ami valójában illúzió volt, hisz azok nem voltak megvilágítva, mégis olyannak tündek, mintha azok lettek volna. Mindezt a hiperrealizmus eszköztárával, a festékszóró pisztollyal érte el. Egy új valóságélményt, „olyan, mintha élne” tudott megjeleníteni, amivel előtte nem találkoztak még az emberek. Ő lett az első számú pop művész Magyarországon, valóságos képzőművész pop-sztár, ami már akkor sem volt lehetséges a média mágiája nélkül. Nem véletlen talált rá a TV-és képeire (52, 57. kép), majd később a mozivásznonra (56. kép). Ez azonban nem fért bele a korszak kultúrpolitikai elvárásaiba, a művészt kisebb szilenciumra kényszerítették, 4 évig nem rendezhetett önálló kiállítást. Ez a kényszer-visszavonulás azonban egyáltalán nem hátráltatta további kibontakozását.

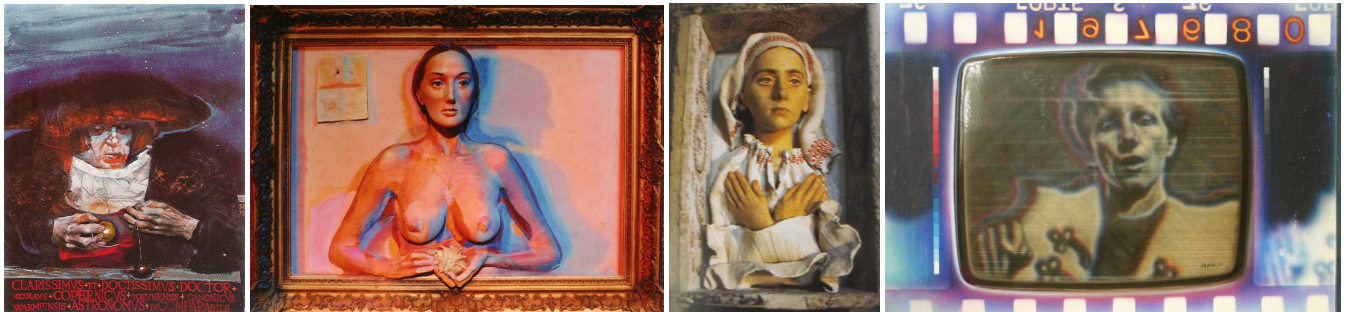

43. kép - Kék Kőműves Kelemenné, 1971; 44. kép - Népballada, 1971; 45. kép - József Attila (Sínék között), 1972; 46. kép - Bárkák, 1973

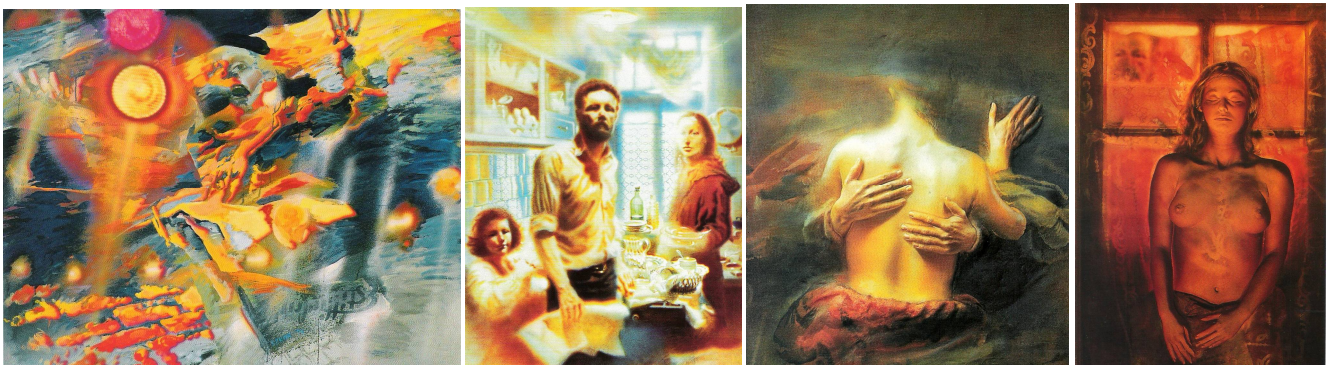

47. kép - Rakacaszendi cigánycsalád, 1972; 48. kép - Víz (gobelin), 1973

1979-ben Huszárik Zoltán Csontváry nagyjátékfilmjéhez Csontvár festménymásolatokat készített eredeti méretben (61. kép). A filmben a Gellért szálló medencéjében merültek alá ezek a festmények kifejezve korunk kultúraellenességét, az igazi értékek meg nem értését, mellőzését. (Ez ma sincs másként.) Csontváry később is példaképe maradt Szokk Ivánnak, heroikus küzdelmeiben és álmaiban az Ő nyomdokain járt, a felfokozott színhasználat és a monumentális méretek is közös bennük.

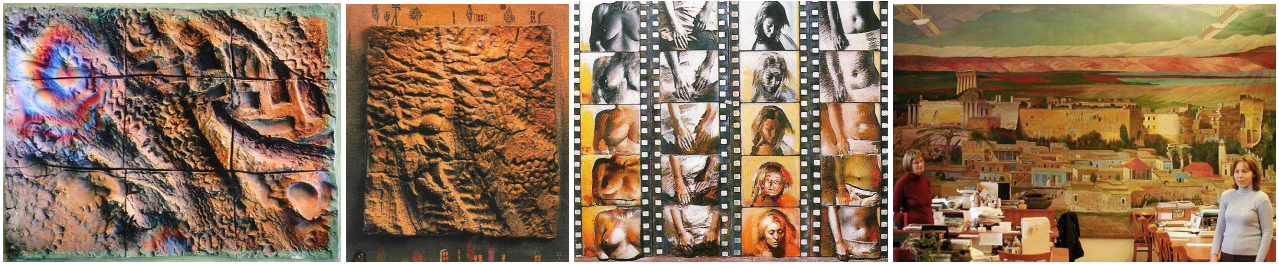
49. kép - Kopernikusz, 1973; 50. kép - Afrodité születése, 1974; 51. Kép Kőműves Kelemenné, 1974; 52. kép - TV önarckép, 1974

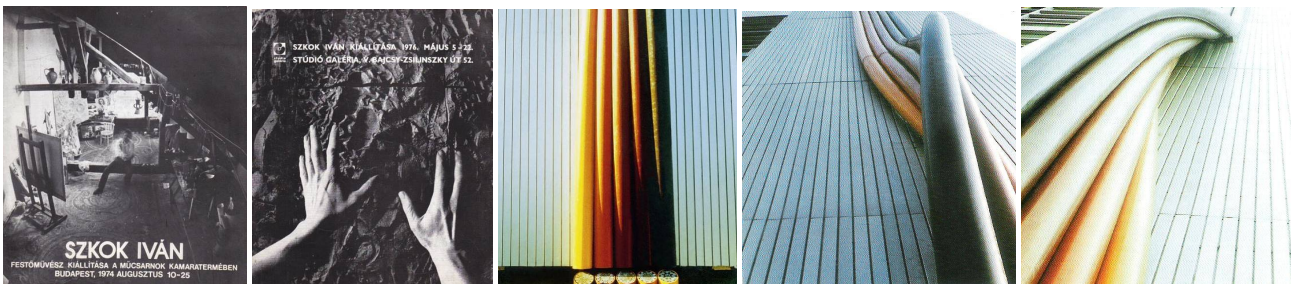
50. kép - Újságáros (Angyal száll le Babilonra), 1975; 51. kép - Család, 1976; 52. kép - Rembrandt tanulmány, 1976; 53. kép - Euridike, 1976

54. kép - Izzás, 1976; 55. kép - Egy éjjeliőr emlékére, 1976, 56. kép - Jelenetek egy házasságból, 1976; 57. kép - Statárium, 1977

58. kép - Magyar föld, 1978; 59. kép - Magyar föld, 1978; 60. kép - Sorozatok, 1978; 61. kép - Baalbek másolat, 1979

62. kép - Múcsarnoki kiállít plakátja, 1974; 63. kép - Stúdió Galériai kiállítás plakátja, 1976; 64-66. kép - Kecskeméti főposta (kábelköteg) Paizs Lászlóval közösen, 1980

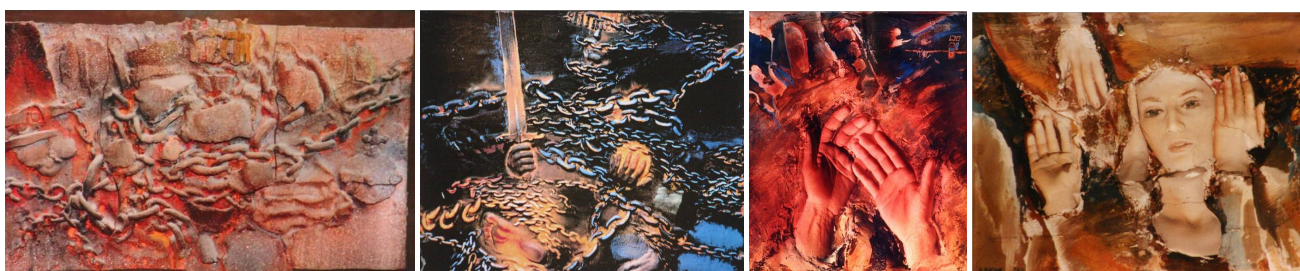

67. kép - Angyali üdvözlet, 1981, 68. kép - Ildikó, 1983; 69. kép - Párnás, 1983; 70. kép - Kalotaszegi Madonna

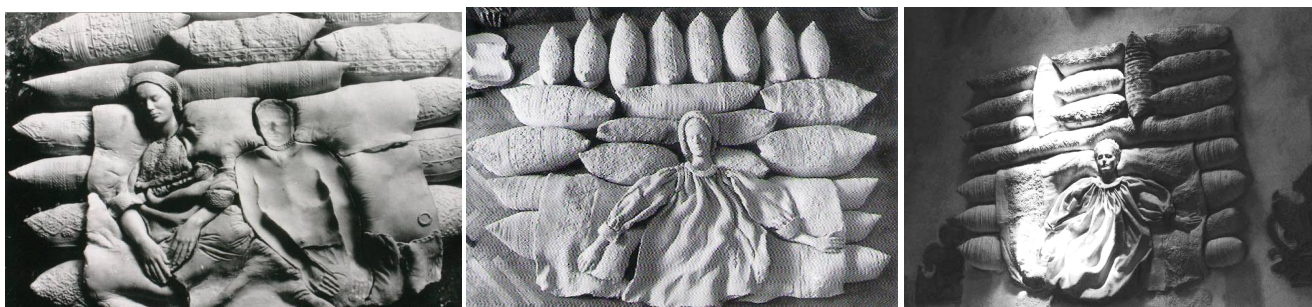
Sokrétű, izgalmas képfelvetések és megoldások jellemzik műveit, szinte vulkánként ontja magából az izgalmasnál izgalmasabb műveket, amelyek igazán majd a nagy murális megbízásaiban fognak kiteljesedni. Egyértelműen látszik, hogy kinőtte már a táblakép műfaji kereteit. Ugyanakkor egyre több ponton kapcsolódik a festészeti tradícióhoz, ikonográfiai típusokat (Vénusz - Afrodité születése, angyali üdvözlet, Pieta, Madonna stb.) újít meg, gondol tovább. Úgy hagyománytisztelő, hogy felfrissíti, megújítja azt. Egyszerre tud egyetemes és magyar lenni, művei az európai és a nemzeti identitást viszik tovább, gazdagítják és éltetik. Egy-egy képnek, képtípusnak más-más címmel több változatát is elkészíti (71-72, 74, 86-88. kép), fontos hangsúlyt kapnak a kezek a kompozícióin, amellyel az európai képzőművészet mindig előszeretettel élt (67, 77-78, 82-83, 89. kép). A 80-as évek közepére vállalkozásai óriásvállalkozások. Köztéri alkotásai robbanékony monumentalitást fejeznek ki, atavisztikus erejű mitológia folyamok. Ezekkel a műveivel egyben ki is forrt belőle minden plasztikus, háromdimenziós vágy és a tér helyett egyre inkább az idő, a mozgás kezdte érdekelni.

71. kép - Pieta, 1983; 72. kép - XII. stáció, 1983, 1963; 73. kép - Ismeretlen katona síremléke, 1984; 74. kép - Szent Lukács tartja palettámat, 1987

75-76. kép - Dózsa, 1984; 77-78. kép - Bradbory illusztráció, 1985

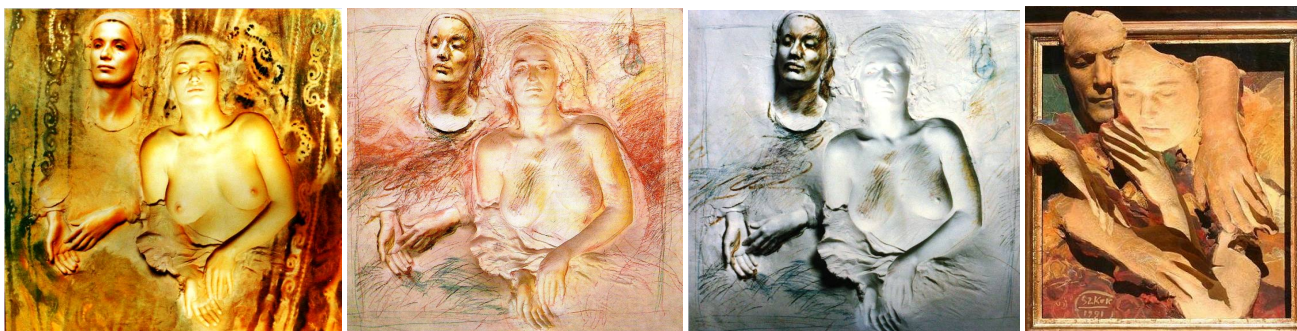

79. kép - Nappal és éjszaka, 1986; 80. kép - Kalotaszegi menyasszony, 1986; 81. kép - Lakodalom, 1988

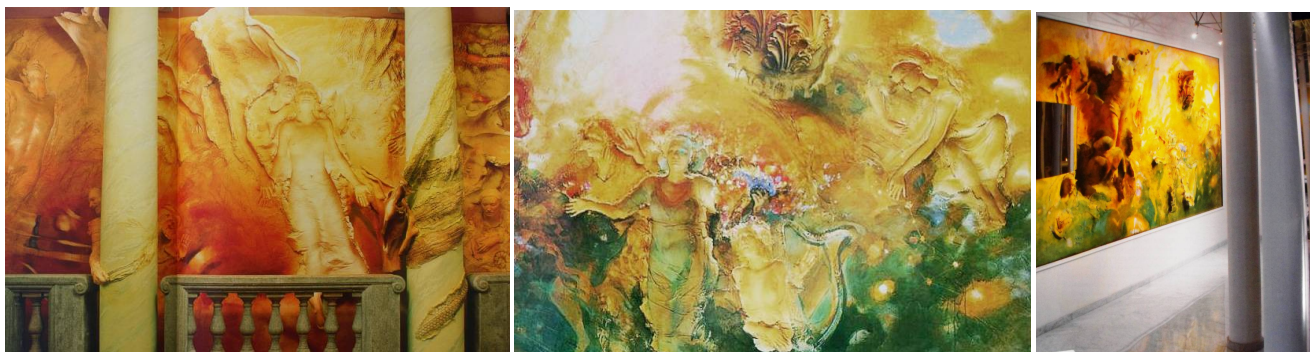

82. kép - Angyali üdvözet, 1987; 83. kép - Angyali üdvözet (Simone Martini másolat); 84. kép - Swimmingpool, 1987; 85. kép - Afrodité születése, 1989

Ez a kíváncsisága egy új korszakot nyitott festészetében, amely immár nem akar térbe kilépni, viszont az elmozdulás, a helyzet- és pillanatváltozás irányába lépett tovább. Azonban itt meg kell szakítani a kronológiát az életműben, mivel Székely Iván ekkor néhány évig a társadalmi aktivitás talajára lépett. Előbb a Műcsarnok előtt tartott egy nagy média-visszhangot kiváltó akciót a magyar művészet létjogosultságáért, nyilvánosságáért, egyáltalán jogos elemi státuszáért, majd ennek következtében, mint Mátyást királyt, közfelkiáltással megválasztották a Magyar Képző-és Iparművészek Szövetségének elnökéül. 2001-ben azonban, miután reformtervei nem kaptak kellő kormányzati támogatást, lemondott pozíciójáról.

86. kép - Estefelé, 1991; 87. kép - Ketten, 1991; 88. kép - Tanulmány, 1991; 89. kép - Hommage Rembrandt, 1991

90. kép - Energiák, 1992; 91-92. kép - Múzsák (Magyar Szertői Jogvédő Egyesület), 1994

93-94. kép - Múcsarnok előtti akciója, 1999; 95. kép - Az új Nemzeti Színház terve, 2001

96. kép - Gyuri és Márti, 1992; 97. kép - Ministránsok, Mosonmagyaróvári templom, 1996; 98. kép - Család, 2002

Visszatérve tehát festészetére, ez a korszaka is lényegi újítást hozott a festészet egyetemes történetében, hiszen a futurizmust érdekelte először a mozgás, és az idő, azonban Székely György legújabb festménye túlléptek a futurizmuson, ahol a mozgást a képsíkkal párhuzamosan tudták csak ábrázolni, míg Székely György a nézőpont, a szemlélő, az alkotó statikus állapotát szünteti meg, így a képsíkkal merőleges mozgásállapotokat tud rögzíteni, megjeleníteni. Ilyennel korábban ugyancsak nem találkozhattunk. Egy képen belül hol közletről, hol távolról látjuk ugyanazt a motívumot, hol egyik-, hol a másik szem nézőpontjából, majd az agynak kell összeállítani ezekből a valóságos képet (98-106. kép). Azonban ez azért nehéz, mivel már a pályájának elején jeleztük expresszív karakterét a művésznek, és ez most is ugyanilyen vehemenciával van előadva, felmutatva.

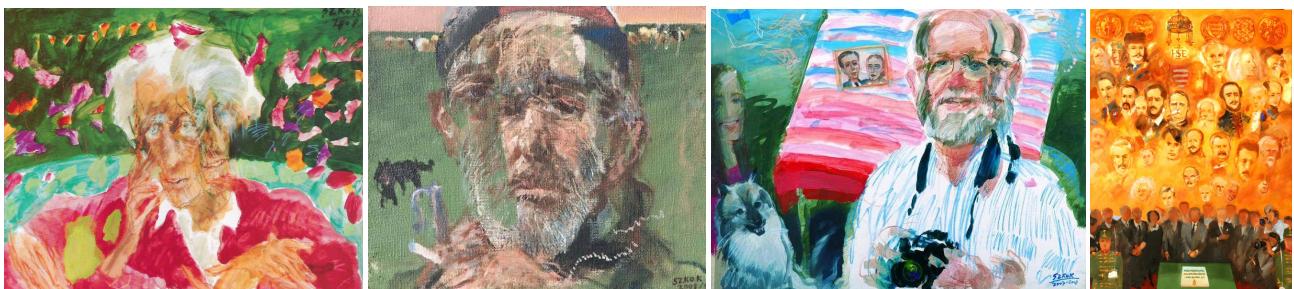
99. kép - Bornap, 2002; 100. kép - Kinga, 2002; 101. kép - Halotti beszéd, 2003; 102. kép - Gyöngyvér, 2006

103. kép - Itt a komp, 2004; 104. kép - Mozart és Bartók hősei, 2004; 105. kép - Megy az élet lefelé, 2005; 106. kép - Supka Magdolna, 2005

107. kép - Ifjú pár, 2008, 108. kép - Noémi, 2007; 109. kép - Angyali üdvözet, 2008

110. kép - Idős hölgy ciniákkal, 2008; 111. kép - Pásztor, 2008; 112. kép - Vendégek, 2008; 113. kép - Új Alkotmány, 2012

Régi típusú műveivel egyre ritkábban találkozunk, néha azért még mindig érdekli a tér, a 3D, azonban egyre kevésbé ad színt ezeknek a plastikáinak (107-108. kép), ha néha-néha mégis így tesz, azok szinte csak jelzésértékű színezéseket, színmegoldásokat használnak. Szinte már vegyíti az újfestőiségéből adódó impresszionistát, virtuozitást a reliefszerűséggel (114-117. kép). Párhuzamosan haladnak egymás mellett ezen gondolkodásmódok a művészetében, a sakkban ezt szimultánnak hívják. Szok István egyszerre több pályán képes „játszani”, vagyis mindig megkeresi a megfelelő kitörési, pontokat, kibontakozási lehetőségeket. Ezen a téren sem lehet hozzá hasonló alkotót találni. Életművében megvalósította a régi és az új komplementer harmóniáját, miközben a szép utáni vágyát soha nem feledte, és tagadta meg. Ezért kell a szülőfalunak is a jelenleginél sokkal jobban odafigyelni díszpolgárának életművére.

114. kép - Színesednek a levelek, 2008; 115. kép - Blanka, 2009; 116. kép - Az óra átállítása, 2009; 117. kép - Angyali üdvözlés, 2009

118. kép - Alkonyatkor, 2008; 119. kép - Erdei-szalonka húzás, 2008; 120. kép - Ígélet a hegyen, 2013

121. kép - Jeliben a Primavera festése közben feleségével, Marával, 2008; 122. kép - Vasszécsenyi kiállításának megnyitóján, 2014, 123. kép - A negyedik vasszécsenyi Plain air Művésztelepen művészetéről beszél, 2014

Ez a csodálatos és fantasztikus világ tehát látható lehetne Vasszécseny számára, és nyilván nem csak neki, hisz egy ilyen életmű, mint ahogy a korábban utaltunk rá, emberek sokaságát vonzza. A mai művészet legnagyobb kihívása (és nem csak a művészeté) a hitelesség. Íme egy hiteles életmű, ami ugyanolyan fogalomká tehetné Vasszécseny, mint annak idején a lipárti liszt, ami még a fővárosban is keresett árú volt. Szkok Iván testalkatában és arcvonásaiban amúgy is visszaköszönnek molnármester nagyapjának, id. Szkok Andornak testi és alkati jellegzetességei, az elszántság, az elképzelések tűzön-vízen megvalósítása. Az álmodó és megvalósító kézség, a remény életben tartása. Lipártot, Vasszécseny már egyszer naggyá tették a Szkokok, most itt a lehetőség, hogy még egyszer ez megtörténhessen. Nekünk, itt élőknek is fel kell venni a kesztyűt, a Szkok mentalitást, és akkor nincs reménytelen, kivitelezhetetlen jövő, stratégia és hit kell hozzá, így megvalósítható egy világra szóló Szkok gyűjtemény, egy Szkok Múzeum a szülőházban, ami immár nem csak a molnár ősöknek állít emléket, hanem egy nagyszerű művésznek, aki sokszorosan kiérdemelte ezt. Egy olyan művész, aki az új Alkotmányunkat illusztrálta, biztosan pályázhat egy nemzeti kormánytól támogatásra a terv, az álom megvalósítására. Ez az életmű nemzeti értékünk, majdnem olyan világhírt érdemel, mint az egykori osztálytárs, Rubik Ernő találmánya. Vas megye több jeles képző- és iparművészt (Ábrahám Rafael, Batthyány Gyula, Benkő Katalin, Benkő Mariann, Czencz János, Cs. Kovács László, Derkovits Gyula, Engelsz József, Farkas János, Fóth Ernő, Gaál Tamás, Jobbágyi Gaiger Miklós, Karcsay Lajos, Karczag Zoltán, Marosits István, Máger Ágnes, Mórítz Sándor, Mészáros László, Mészáros József, Mikus Gyula, Molnár Sándor, Németh Mihály, Paizs László, Pogány Géza, Polgár Ildikó, Polgár Rózsa, Rábai Ridovics Ferenc, Ridovics László, Rozanits Tibor, Rumi Rajki István, Sebők Éva, Scrammel, Imre, Soproni Horváth József, Tegye Lajos, Tóth István, Turcsán Miklós, Vass Viktor) adott az országnak, világnak, Szkok Iván munkássága köztük is kiemelkedő jelentőségű. Összefogással minden terv megvalósítható!